

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Laymann, Paul

Dilingæ, 1666

Capitvlvm III. Si pro debilitate.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62559](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62559)

quam causa definiatur. Sin autem ad diuersos iudices rescripta veniant, quid agendum, seu quomodo res componenda sit, alibi definitum reperitur, videl. in c. si autem 9. c. pastoralis, 14. de rescript. Nam hoc casu diuersitatem duorum rescriptorum expediebat certis legibus definiri, ne alioquin vel utriusque Iudices seorsim contraria iudicent, vel contentio aut diffidium inter eos oriatur: quæ non ita locum habent, si diuersa rescripta ad eosdem, vel eundem iudicem dirigantur. Accedit, quod non multum ad causæ iustitiam interest, vtra pars iudicium delegatorum cognoscat, cum id extrinsecum & accidentale sit. Sin autem circa ipsam substantiam, aut processum causæ opposita mandata Apostolica veniunt, apparet necessarium esse, vt Papa prius consulatur: cum alioquin commissarius exequi non possit, quod mandatum est, si mandantis voluntas ipsi cognita non sit.

2. NOTANDVM I. Quod ex hoc textu generaliter colligunt Abb. hic n. 1. Felinus n. 1. Barbatia col. 1. Specul. tit. de offic. legati, §. sexto, Quotiescunque Iudex dubitat de rescripto Apostolico, vtrum per aliud rescriptum reuocatum, vel immutatum sit, Sedem Apostolicam consulendam esse. Neque Legatum, etiam à latere, se intromittere posse, Felinus docet, ac Speculator n. 33. Quia eiusdem est vtilem, ita & rescriptum interpretari, cuius & condere. Et consentit hic c. si quando, 5. de rescript. c. cum venissent, 12. de iudic.

3. NOTANDVM II. Sicuti lege aut rescripto Pontificis contrario non censetur derogatum statuto, vel consuetudini speciali, si de ea mentionem non faciat, c. 1. de constitut. in 6. ita neque derogatum censetur rescripto priori, si de eo mentio nulla fiat. Quia tam multa à Sede Apostolica rescripta promanant, vt ea, eorumque contenta singula reminisci Pontifex non possit. Ex quo tamen non inferas, idem de alijs inferioribus Ordinarijs sentiendum esse: Sed de his interdum, consideratis circumstantijs, præsumi poterit, quod postero contrario rescripto prius reuocare aut

immutare velint, tametsi de eo mentionem non faciant.

CAPITVLVM III.

Si pro debilitate.

PARAPHRASIS.

Delegatus à Sum. Pontifice, si causam expedire impeditus sit, potest eam alteri idoneo subdelegare, qui orta aliqua difficultate delegatum principalem consulere debeat. Excipitur vero, nisi causa delegata grauis, & ardua sit; talis enim alteri subdelegari non potest.

SUMMARIVM.

1. *Delegatus à Principe subdelegare potest; alterumque cogere ad acceptandam subdelegationem.*
2. *Subdelegare autem debet personis discretis & idoneis, qui sunt bona conscientia, & rerum iuriumque peritiâ, & rati.*
3. *Non potest tamen delegatus Principis subdelegare causam grauem seu arduam.*
4. *Iudex alteri causam subdelegare potest, reseruato sibi hoc iure, vt consilium suum requirendum sit, quo casu, eo non requisito, sententia lata nulla est.*

NOTANDVM I. Delegatus à Principe subdelegare potest, seu alteri causam delegare. Ita etiam habetur in l. à iudice, 5. C. de iudicijs. Dicitur autem subdelegatus, cui causa vel tota, vel pars seu articulus, v. g. testium receptio, à delegato committitur, secundum Guil. de offic. delegati, §. 1. princ. Ratio alia reddi non debet, nisi quod hoc speciale priuilegium delegatis Principum, ob eminentiam eorum, à lege datum sit, c. pastoralis, 28. hoc tit. Ex quo colligitur hic Gl. ver. liberum, Barbatia, col. 4. Abb. n. 1. Hippolytus Riminaldus. n. 6. quod delegatus Principis, etiam partibus inuitis, causam alteri delegare possit: Imò tametsi nulla eum

Ffff 2 cogat

cogat necessitas, uti aperte constat ex cit. c. pastoralis: Sed necessitatem ad id inferuire, ut delegatus per Principis auctoritatem alterum cogere possit ad acceptandam delegationem, arg. c. 1. c. præterea, 5. hoc tit.

2 NOTANDVM II. Delegatus subdelegare debet personis discretis, & idoneis. Per discretionem indicatur viri boni, ac prudentis conscientia, per idoneitatem iurium peritia, atque rerum experientia. Nam hæc duo in iudice requiruntur, bona conscientia, & rerum iuriumque peritia, secundum doctrinam Baldi l. hac lege, C. de sententijs ex periculo recitandis, Barbatia hic col. 3.

3 NOTANDVM III. Delegatus Principis causam sibi commissam alteri subdelegare non potest, si grauis seu ardua sit. Ratio reddi debet ex c. ult. §. is autem, hoc tit. iuncto c. is cui, 12. eod. in 6. Quia causæ grauitas persuadet, industriam personæ delegatæ singulariter electam fuisse. Hoc loco Barbatia plura specialia affert, propter causæ arduitatem.

Primò: In causâ graui si quis ipsemet se sistere non possit, non tenetur procuratorem mittere. argum. c. 2. de procurat. & docet Gl. in Clement. vn. ver. fautores, de foro compet. Innoc. in c. 1. n. 1. de procurat.

Secundò: Quæ ardua & magni momenti sunt, Prælati expedire non potest sine consensu aut consilio Capituli, secundum Innoc. in c. edoceri, n. 4. de rescript. & c. causam, de iudic. Abb. in c. at si Clerici, §. de adulterijs n. 16. de iudicijs. Quæ de re dixi lib. 1. Th. mor. tr. 4. c. 7. n. 9.

Tertiò: Inferiores iudices, aut commissarij, quæ ardua sunt, expedire non debent sine relatione ad Superiorem, argum. c. ad hæc 8. de offic. Archidiaconi, & Exod. 18. ubi Moyses iuxta consilium Iethro cognati sui constituit iudices inferiores, qui quæ maioris momenti erant, ad ipsum referre deberent.

Quartò. Papa, quæ ardua sunt, absque consilio Cardinalium agere non debet, teste Ioann. Monacho, c. super eo, 4. n. 3. de hæret. in 6. Tametsi enim Papa plenitudinem potestatis vniuersalis habere dicatur, iuxta Clement. 1. ut lite pendente, tamen & ipse

canones ac rationabiles Ecclesiæ consuetudines seruare debet; alioquin peccabit. Ita bene ex Paulo Castrensi notauit Probus in addit. Ioann. Monachi cit. c. super eo, n. 26.

QVÆRES: Quænam causæ arduæ censendæ sint. Respondent communiter hic Canonistæ, Decius n. 5. Felinus. col. 3. & alij apud Menoch. in arbitrarijs Iudicum qq. casu 205. Iudicis arbitrio id relinquendum esse. Sed idem Decius considerans verba huius c. probabiliter docet, Tametsi causa aliqua absolutè grauis sit, v. g. matrimonialis, quam Episcopo Sum. Pontifex delegauit, si tamen, ut ordinariè fieri solet, non adeò grauis videatur, ut sine ipsius præsentia expediri nequeat, posse eam alteri personæ peritæ, v. g. Officiali delegari. Idemque tradunt Abb. c. ex literis, 4. not. 2. ibid. Imola n. 1. de in integr. restit. Quod maximè hoc tempore verum videtur, postquam causæ matrimoniales doctissimis multorum commentarijs explicatæ sunt. Quamuis contrarium doceat Sbroz. lib. 2. de Vicario Episc. q. 43. n. 18.

NOTANDVM IV. Iudex alteri causam subdelegare potest, reseruato sibi hoc iure, ut consilium suum requirendum sit. Quo casu consilium necessariò petendum, & debito tempore expectandum erit: ita ut sine eo aliter sententia lata irrita haberi debeat: quia delegatus formam delegationis transgressus fuit, ut docet hic Abb. n. 6. Decius n. 8. & dixi in c. venerabili extra 37. Cæterum autem delegans reseruare sibi, ut consilium eius adhibeatur tanquam viri boni, ac prudentis, non tanquam iudicis: cum Iudex causæ huius cognitionem iurisdictionalem à se amouisse, & alteri imposuisse censetur, ideòque vnà cum illo iudicare non possit, ait Gl. hic communiter recepta, ver. te consulte. Etenim vniuersim loquendo, tametsi alicuius consilium de iure, statuto, vel pacto requirendum sit, non tamen necesse est consilium sequi. Veruntamen, si quis alteri causam committat, eo expresso, ut consilium eius sequendum sit, tunc facit se participem iudicij, ita ut sententia lata non valeat, nisi ipso assentiente, uti bene hic docet Decius n. 9.

n. 9. Abb. n. 7. vbi regulam tradit ex Bartol. l. 1. §. si plures, ff. de exercitoria actione, vbi consilium requirendum est ab eo, qui officij particeps est, absque eius assensu gesta non valent.

CAPITVLVM IV.

De causis.

PARAPHRASIS.

Si causa alicui delectur, intra certum tempus expedienda, post lapsum eius temporis expirat iurisdictione delegati, nisi partes communi consensu præfixi temporis terminum prorogant.

S V M M A R I V M.

1. Si causa committitur iudici delegato intra certum tempus definienda, eo lapsa expirat iurisdictione & commissio eius: non item, si iudici ordinario Superior eius ita talem causam decidendam præcipiat.
2. Possunt tamen partes terminum à delegante præfixum prorogare, nisi delegans prohibuerit, vel ob bonum publicum terminus sit præfixus.
3. Iudex delegatus reum ob contumaciam excommunicare potest.
4. Iudex teneatur delinquentibus pœnam imponere, qua legibus definita est, neque potest in aliam mitiorem commutare, aut dispensare, si sit inferior Principe.
5. Potest tamen propter particulares circumstantias minuentes vel aggrauantes pœnam arbitrari, seu interpretari.

NOTANDVM I. Si Iudici delegato tempus præscriptum sit, intra quod causam definire debeat, censetur esse forma substantialis, qua non obseruata expirat mandatum & commissio eius. Sin verò Iudici habenti iurisdictione ordinariam Superior eius præcipiat, vt talem causam intra certum temporis terminum expediat, malè agit differendo, sed valet sententia etiam postea lata. Ita no-

tauit hîc Decius n. 9. Ratio discriminis: Quia in priore casu Superior delegato dat iurisdictionem eius causæ, & quidem limitatè secundum formam commissionis ac mandati. In posteriore autem casu Superior Iudici dat iurisdictionem eius causæ, sed modum tantum tempestiuæ expeditionis præscribit. Qui modus seu conditio substantialis censerî non debet, cum non faciliè existimandum sit, Superiorem iurisdictionem concessam alicui adimere, seu ad se reuocare velle. Videri potest Gl. in Clem.

NOTANDVM II. Tametsi terminus expediendæ causæ à delegante præfixus sit, tamen partes communi consensu vterius prorogare seu extendere possunt. Ita habetur in l. 2. §. Si & Iudex, ff. de iudic. & docent Canonistæ in c. super eo, 12. de appell. Ratio est. Quia terminus causæ citius expediendæ in fauorem partium constitutus videtur: ergo huic suo fauori renuntiare possunt, arg. c. ad Apostolicam, 16. de Regular.

Excipe primò: Nisi delegans prohibuerit, ne terminus prorogaretur, cit. l. 2. §. Si & Iudex.

Excipe secundò: St appareat, non ob partium fauorem, sed ob bonum publicum terminum temporis præfixum esse, quia specialiter interfit v. g. Ecclesiæ, vt controuersia aliqua beneficialis citò expediatur, sicuti Decius notauit cit loco. Quæ ipsa causa est, quòd terminus à iure communi definitus litibus seu controuersis ciuilibus expediendis, à partibus prorogari non possit, cum iurium communium publicus fauor sit, vt docent DD. in l. properandum, 13. C. de Iudicij. Est autem tempus litibus finiendis constitutum triennium, cit. l. properandum. Idque etiam secundum ius canonicum obseruandum esse, existimat Barbatia hîc col. 2. quandoquidem l. illa properandum correctâ non reperitur, atq; Reip. vtile est, vt controuersia, quàm fieri potest, celeriter definiantur, c. 2. de sent. & re iudic. Sed contrarium docet Gl. in cit. l. properandum, vers. Item quid, arg. c. penult. de iudic. quæ difficultas ibi examinabitur cum Gl. ver. non obstante.

His verò addendum: Si Iudici delegato